

Besedilo in fotografije: Bernarda Strgar Satler

v letošnjem letu

Na koncu koledarskega leta, ko se človek ozira nazaj po dogodkih in občutjih leta, ki se počasi bliža h koncu, si ne morem kaj, da me premišljevanje ne bi zaneslo k rastlinam, natančneje k trajnicam. Porajajo se mi najrazličnejša vprašanja – kako je dolga zima vplivala na njihovo rast, kako so se odzvale na visoke temperature v juniju, kako je deževni avgust vplival na cvetenje, katere izmed njih so se mi letos najbolj vtisnile v spomin in še marsikaj drugega.

◀ Jeseni, septembra in oktobra, so trajnice na vrtni gredi v polnem razrastu.

Dolga zima, ki je že drugo leto trajala do druge polovice marca, je na trajnice, ki rastejo v vrtovih in parkih, vplivala pozitivno. Obdobje mirovanja so preživele pokrite s snegom, ki jim je nudil zaščito pred mrazom. Podobno se je dogajalo s trajnicami v vrtnarijah, kjer gojimo odporne in trpežne trajnice v lončkih, ki zimo preživijo na prostem. Vendar pa smo na začetku pomladi vrtnarji in ljubitelji rastlin vedno nekoliko nestrpni. Posebno takrat, ko imamo občutek, da zime kar ne bo konec. Želimo si prvih spomladanskih cvetov, dela na vrtu, dela z zemljo in rastlinami. Vse posušeno, rjavo, vsi ostanki prejšnjega leta so nam popolnoma odveč, želimo si nove, sveže rasti, v trenutku, ko skopni sneg, pričakujemo, da bodo rastline zacvetele in se pokazale v vsej svoji lepoti in razkošnosti. Žal pa temu ne more biti tako.

Kruta realnost siljenih trajnic

Narava ima svoje zakonitosti in ne moremo pričakovati, da bo sicer zgodaj spomladi cvetoča trajnica zacvetela v nekaj dneh potem, ko bo sneg skopnel. Marsikatera stranaka je bila ob prvem spomladanskem obisku vrtnarije vidno razočarana ob pogledu na komaj prebujajoče se trajnice, ki so dolge mesece počivale pod snežno odejo. K temu so v veliki meri pripomogli tudi vrtni centri, ki prodajajo uvožene, v rastlinjaki siljene trajnice, ki so zimo preživele na toplem in so zacvetele, ko je zunaj sneg komajda skopnel. V dobri veri in želji po spomladanskih cvetovih so stranke take trajnice kupovale kot trpežne in take, ki jih lahko posadimo na vrt. V realnosti pa so propadle že prvo noč, če smo jih pustili zunaj na vrtu. Tako siljene trajnice pač ne morejo biti trpežne. Saj je po zdravi logiki razumljivo,

da rastlina po dolgi zimi v enem tednu pač ne more odgnati in po vrhu še zacveteti. Še prejšnji dan kupljeni in bogato cvetoči srčki, *Dicentra spectabilis*, ali orlice, *Aquilegia*, ki smo jih prvo noč pustili zunaj, so čez noč propadli. To meče slabo luč na trajnice, saj potem velikokrat slišimo, da trajnice sploh niso trajne. Seveda so trajne, le pravilno gojene morajo biti. Govorimo o t. i. notranji kakovosti rastlin, ki na prvi pogled ni vidna. Seveda je pomemben tudi zunanji izgled rastline, saj ljudje kupujemo z očmi. Vendar pa to za nadaljnjo rast v vrtu ni dovolj.

Gojene kot enoletnice

Podoba kot s siljenimi rastlinami spomladi se dogaja jeseni s t. i. jesenskimi lepoticami. To je komercialno ime ene izmed tujih velikih podjetij za gojitev rastlin, ki označuje jeseni zanimive rastline, ki jih uporabljamo za zasajevanje jesenskih in zimskih posod, korit, grobov in še kakšnih gredic. Večina izmed njih v osnovi spada med trajnice, vendar pa so gojene na podoben način kot enoletnice – strogo kontrolirana rast v rastlinjaki, močno gnojene, vse z namenom, da bi jih v čim krajšem času vzgojili ter čim lepše in bujnejše spravili na tržišče. Za namen uporabe, kot sem ga omenila prej, torej za jesenski in zimski okras, so take rastline vsekakor nepogrešljive, vprašanje pa je, kaj se z njimi zgodi spomladi, oziroma, kako ali če sploh preživijo zimo.

Jesenske prednosti sajenja

Kar se tiče teme, kdaj se sadijo trajnice, spomladi ali jeseni, me vsako leto znova presenečajo izjave, da se trajnice sadijo samo spomladi. Trajnice se vsaj zadnjih deset ali petnajst let tudi v Sloveniji prodajajo večinoma v lončkih, kar pomeni, da jih lahko sadimo skozi celotno rastno leto, celo pozimi, v kolikor zemlja ni zmrznjena. To velja za večino trpežnih trajnic. Obstajajo sicer izjeme – recimo trajnic mediteranskega izvora v celinski Sloveniji ne sadimo preveč pozno jeseni, raje nekje do oktobra. Resda je spomladi in jeseni še zmeraj najprimernejše obdobje za sajenje, saj moramo poleti posajene trajnice stalno zalivati, da se ne bi posušile, preden se dodobra ukoreninijo. Zakaj bi bila jesen neprimerna, pa mi ni popolnoma jasno. Jeseni, septembra in oktobra, so namreč trajnice v polnem

▲ Zaradi obilice dežja in nizkih temperatur avgusta je marsikatera trajnica cvetela manj bujno in krajši čas, kot bi sicer. Lep primer so bile tudi jeseni cvetoče trajnice, kot so jesenske astre, *Aster dumosus*, ki so letos zacvetele pozneje kot prejšnja leta.

Trajnice v vrt in park vnesejo živahnost in raznolikost, ob njih lahko najbolj izrazito opazujemo spreminjanje narave skozi letne čase.

Persicaria amplexicaulis 'Rosea', dresen, je nezahtevna trajnica, ki cveti celo poletje do pozne jeseni. V ozadju cveti gavra, *Gaura lindheimeri*.

razrastu. Veliko se jih šele takrat pokaže v vsej svoji polnosti in razkošju. Tudi zemlja je še topla, kar pomeni, da se lahko rastline do zime že dodobra ukoreninijo. Jeseni, razen izjemoma, kot je bila suša letošnjega oktobra, na novo posajenih trajnic ponavadi ni treba dodatno zalivati. Hkrati pa na gredi takoj vidimo nek učinek, saj smo posadili lepo razraščene in bujne rastline. Poleg tega bodo jeseni posajene trajnice na pomlad že bujno odgnale, tako da bomo imeli naslednjo rastno sezono grede tako rekoč že polne in razkošne – za razliko od pomladi, ko trajnice šele začenjajo svojo pot rasti in je njihov izgled le slutnja nečesa, kar bo iz njih zrastle skozi leto. Seveda razmišljamo o vrtu večinoma spomladi, saj je poletje tisti čas, ko si najbolj želimo, da bi bil naš

vrt urejen in lep. Vendar ne bo nič narobe in še mnogo bomo pridobili, če tudi jeseni ne bomo pozabili na njega in v zvezi z njim na trajnice.

Letošnje poletje in trajnice

Letošnje poletje je bilo zelo zanimivo, podobno kot lansko. Visokim temperaturam v juliju je sledil deževen in hladen avgust. Tako hitre menjave temperature so vplivale tudi na cvetenje trajnic. Zaradi obilice dežja je marsikatera cvetela manj bujno in krajši čas, kot bi sicer. Lep primer so bile tudi jeseni cvetoče trajnice, kot so jesenske astre, *Aster dumosus*, hermelike, *Sedum spectabile*, jesenske anemone, *Anemone japonica*, kitajska plavica, *Ceratostigma plumbaginoides*, preobjeda, *Aconitum x arendsii*, in še nekatere,

ki so letošnjo jesen zacvetele tudi do tri tedne kasneje kot druga leta. Na nekatere druge trajnice, posebej tiste najbolj trpežne, kot so lepe očke, *Coreopsis verticillata*, dresen, *Persicaria amplexicaulis*, mačja meta, *Nepeta x fassennii*, gavra, *Gaura lindheimeri*, mehiški ožep, *Agastache foeniculum*, in druge pa tudi večja vremenska nihanja niso vplivala in so bujno cvetele celo poletje tja do pozne jeseni.

O razmišljanjih in opažanjih o trajnicah bom nadaljevala v naslednji številki naše revije. Spoštovanim bralkam in bralcem revije pa želim, da bi tudi v naslednjem letu z veseljem odkrivali lepote, radosti in skrivnosti pri delu v vrtu ter pri delu s trajnicami, ki nas vedno znova očarajo in presenetijo s svojo pojavnostjo in lepoto.

Pri trajnicah občudujemo cvetove, pomembni pa so tudi listi in oblika rasti – modro cvetoči preobjedi, *Aconitum 'Arendsii'*, delajo družbo rdečelistna konjska griva, *Eupatorium 'Chocolate'*, in srebrnolistni pelin, *Artemisia ludoviciana 'Valerie Finnis'*.

Flomis, *Phlomis russeliana*, je trpežna trajnica, ki je lepa večji del leta. Listi so vednozeleni in rahlo srebrne barve, cveti poleti, nežno rumeno, jeseni se stebela s socvetji lepo posušijo. V ozadju so lepe očke, *Coreopsis*, krokozmijska, *Crococsmia*, in okrasna trava, *Stipa gigantea*. Ta ni najbolj primerna za sajenje v celinski Sloveniji.

